

มหาตมะ คานธี : การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์

MAHATMA GANDHI : MOVEMENT DEMANDS FIGHTING OF SATYAGRAHA

¹พระเสกสรรค์ ไชยชาติ, ²วินิจ ผาเจริญ ³ณรงค์ศักดิ์ ต้าวคำ,
⁴ภัทรชัย อุทาพันธ์ และ ⁵สุรชัย พุดชู

¹Phra Seksan Chaiyachat, ²Winit Pharcharuen, ³Narongsak Taocome

⁴Phattharachai Uthphun and ⁵Surachai Phutchu

¹มหาวิทยาลัยบานาร์ฮินดู, อินเดีย

²วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, เมืองออลังคบาด รัฐมหาราษฏร์, อินเดีย

^{4,5}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹Banaras Hindu University, India

²School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand

³Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University (BAMU), Aurangabad, India

^{4,5}Mahamakut Buddhist University, Thailand

Received: 2022-07-08

¹Corresponding Author, Email: winit.phacharuen@gmail.com

Revised: 2022-08-16

Accepted: 2022-08-30

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ตามแนวคิดของมหาตมะ คานธี บทความนี้พบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องที่เรียกว่า “สัจจะ อหิงสา ต้อแพ่ง” ที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นการปฏิบัติการที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ที่เอากฎของความรักมาใช้ทางการเมือง สัตยาเคราะห์เป็นรูปแบบของการต่อต้านอำนาจรัฐเพื่อเรียกร้องความรักและความยุติธรรม เป้าหมายของสัตยาเคราะห์ก็เพื่อเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามผู้เขียนพบว่า การเคลื่อนไหวเรียกร้องยังมีนัยสำคัญที่ส่งผลต่อทิศทางในการกำหนดนโยบายและการพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

คำสำคัญ: มหาตมะคานธี; อหิงสา; การต้อแพ่ง; สัตยาเคราะห์

Abstract

The article aims to illustrate Mahatma Gandhi's idea of satyagraha struggle. This article found that the so-called “truth, nonviolence, intransigence” movement called “Satyagraha” is a non-violent operation. It's a battle that applies the law of love to politics. Resistance to governmental authority in the form of satyagraha is used to call for justice and love. Satyagraha's goal is for change. However, the authors discovered that the demand movement had beneficial and important consequences on the direction of national development.

Keywords: Mahatma Gandhi; Nonviolence; Civil Disobedience; Satyagraha.

บทนำ

มหาตมะ คานธี (Mahatma Gandhi) เป็นนักการเมืองและผู้นำทางความคิดและวิญญูณ เป็นบุคคลสำคัญในการเรียกร้องและต่อสู้เพื่อเอกราชจากประเทศอังกฤษจนสำเร็จ เป็นการต่อสู้แบบสันติวิธีที่ไร้ความรุนแรง โดยไม่เกิดการนองเลือดในประเทศอินเดีย ด้วยเหตุนี้ มหาตมะ คานธี จึงเป็นนักรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองผู้ชาญฉลาดที่ได้ชื่อนานามที่ไม่ใช้ความรุนแรงจนมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องในรูปแบบแบบหลักอหิงสาและสันติวิธีที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นแบบอย่างการประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง บทความนี้ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอแนวคิดและวิธีการของมหาตมะ คานธี ที่เกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมของท่านเป็นอย่างไร รวมทั้งชี้ให้เห็นสาเหตุและแรงจูงใจต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร

เนื้อเรื่อง

1. ชีวิตประวัติมหาตมะคานธี

มหาตมะ คานธี แปลว่า ผู้มีจิตใจสูงส่ง ชื่อนานนามโดย รพินทรนาถ ฐากูร มหากวีแห่งอินเดีย เดิมชื่อ โมฮันดาส คารามจันท์ คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi) ผู้นำทางจิตวิญญูณของประเทศอินเดีย เกิดเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 2412 ที่เมืองโพรบันด์ (Porbander) รัฐคุชราต มหาตมะคานธี เกิดในครอบครัววรรณะแพศย์ บิดาของท่านชื่อกะรัมจันท์ เป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐ Porbander บิดาชื่อ บุตลีไบ เป็นผู้ที่เคร่งครัดในศาสนา (Nicholson, 1997)

มหาตมะ คานธีได้รับอิทธิพลมาจากบิดาและมารดาของท่านเนื่องจากบิดาของท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมตตา มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญและมีสัจจะ สิ่งเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดมายังลูกๆ ให้ยึดถือและปฏิบัติตามบิดามารดา ทั้งสองเป็นผู้ที่เคร่งครัดและมีศรัทธาต่อศาสนาฮินดูมาก ส่วนมารดาของท่านจะสวดมนต์ก่อนรับประทานอาหารทุกมื้อ และจะถือบวชอดอาหารในเทศกาลจตุรมาศคือเดือนแห่งการถือศีลของศาสนาฮินดูเป็นเวลา 4 เดือนในช่วงฤดูฝน (Friedrich and Nietzsche, 2021) กิจกรรมประจำวันที่มารดาของมหาตมะ คานธีต้องปฏิบัติคือการไปวัดหรือที่ชาวฮินดูเรียกว่า หะเวลี มารดาของท่านเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ไม่สนใจกับสิ่งของฟุ่มเฟือย รากฐานการดำเนินชีวิตหลักคือ อหิสา ซึ่งหมายถึง การไม่ประทุษร้าย การไม่ใช้ความรุนแรงต่อทุกชีวิตแม้กระทั่งแมลง ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

มหาตมะ คานธีในวัยเยาว์เป็นเด็กที่เรียบร้อยมีวินัย ซื่ออายุ ไม่กล้าแสดงออก เมื่ออายุ 13 ปี ในขณะที่ยังเป็นนักเรียนท่านเข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีฮินดูกับกัสตุร์บาอี แม้ว่าท่านจะมีความสุขกับการแต่งงาน แต่ระยะเวลาต่อมาท่านได้คัดค้านประเพณีที่จับเด็กแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย เมื่ออายุ 18 ท่านต้องเดินทางไปศึกษาวิชากฎหมายที่ประเทศอังกฤษ โดยท่านได้ให้คำสัญญากับมารดาของท่านว่าจะไม่แตะต้องเนื้อสัตว์ สุราและผู้หญิง โดยเด็ดขาด สิ่งเหล่านั้นผิดต่อหลักศาสนาฮินดู หลังจากการศึกษาวิชากฎหมายได้ มหาตมะ คานธี ก็สามารถสอบผ่านการเป็นทนายความในกรุงลอนดอน หลังจากสำเร็จการศึกษาท่านจึงเดินทางกลับประเทศอินเดียและเริ่มอาชีพทนายความช่วงระยะหนึ่ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงตัดสินใจรับงานเป็นทนายความให้กับนักธุรกิจชาวอินเดียมุสลิมที่มีบริษัทอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ มหาตมะ คานธี ตั้งใจไปทำงานเพียงหนึ่งปี แต่พอถึงแอฟริกาใต้ในปี ค.ศ. 1893 พบว่า ชาวอินเดียที่ไปเป็นกรรมที่นั่นถูกปฏิบัติอย่างเอารัดเอาเปรียบและดูถูกดูแคลน ท่านจึงตัดสินใจอยู่ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมโดยใช้วิธีต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ จนประสบความสำเร็จ ท่านอยู่ในแอฟริกาใต้ 21 ปี และมารับครอบครัวไปอยู่ด้วยในช่วงปี 1906 มหาตมะ คานธี เดินทางกลับสู่มาดูภูมิในปี ค.ศ. 1915 ช่วงต้นสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้รับการไว้วางใจจากพรรคองเกรสให้เป็นผู้นำในการต่อต้านกฎหมายไม่เป็นธรรม เช่น พระราชบัญญัติโรว์แลตต์ (Chuengsangsatitayaporn, 2017) กฎหมายภาษีเกลือปี ค.ศ. 1930 และขับไล่อังกฤษออกจากอินเดียในปี ค.ศ.1942 จนนำไปสู่การได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1947 จนได้รับขนานนามเป็นมหาบุรุษที่นำพาประเทศอินเดียสู่ความเป็นเอกราชจากประเทศอังกฤษ จนเมื่อวันที่ 30 มกราคม 1948 มหาตมะ คานธีถูกลอบสังหารจากชาวฮินดูหัวรุนแรงถึงแก่กรรมขณะอายุ 78 ปี หลังประเทศอินเดียได้รับเอกราชเพียง 5 เดือน ด้วยคุณูปการที่มหาตมะ คานธีมีต่อประเทศอินเดีย จึงได้รับการยกย่องให้เป็นมหาวีระบุรุษประเทศอินเดีย

2. สัตยาเคราะห์ (Satyagraha) : ความหมายและความเข้าใจ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สัตยาเคราะห์” อาจมีหลายคนยังมองภาพรวมและความหมายของคำนี้ไม่ชัดเจนนัก หรือยังมีความเข้าใจภาพของสัตยาเคราะห์ที่แตกต่างกันไปจึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาความหมายที่แท้จริงของคำว่า “สัตยาเคราะห์” ว่ามีรายละเอียดอย่างไร สัตยาเคราะห์มาจากคำว่า สัตยะ หรือสัจจะ+อาครหะ สัตยะหรือสัจจะมีความหมายคือ ความจริง อาครหะ มีความหมายคือ การยึดมั่น สัตยาเคราะห์ จึงหมายถึงการยึดมั่นในความจริง (Gandhi, 1995) สัตยาเคราะห์ตามราชบัณฑิตยสถาน กล่าวถึงการยึดความจริงเป็นหลักการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม โดยใช้วิธีดื้อแพ่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งที่ไม่ยุติธรรม ไม่ใช้วิธีรุนแรง (Office of the Royal Thai Council, 2011) มหาตมะ คานธี ได้เรียกการต่อสู้ของตนเองเป็นภาษาอังกฤษว่า Passive Resistance หมายถึง การต่อต้านโดยไม่ต่อสู้หรือการดื้อแพ่ง ซึ่งมีความหมายในภาษาอังกฤษที่ไม่กินใจความเท่ากับ สัตยาเคราะห์ในภาษาคุชราต ทำให้มีผู้เข้าใจผิดว่า Passive Resistance เป็นอาวุธของผู้ที่อ่อนแอ มีลักษณะของความอาฆาตมาดร้ายหรือการแสดงออกในรูปแบบการใช้กำลังก็ได้ (Gandhi,1986) ท่านจึงคัดค้านการใช้คำนี้แทนความหมายของสัตยาเคราะห์ต่อมาท่านได้ใช้คำว่า Civil Disobedience หมายถึง การไม่เชื่อฟังรัฐ

ในขณะที่ นารายัน เดชชายได้ให้นิยามสัตยาเคราะห์ อธิบายว่า การแสวงหาความจริงและมุ่งมั่นไม่มีวันย่อท้อ สัตยาเคราะห์คือความรักที่แสดงออกผ่านการโน้มน้าวใจ การขอร้องการทำให้ฝ่ายตรงข้ามหันมาสนใจเหตุผลของการต่อสู้ ขณะเดียวกันก็พร้อมยอมรับความทุกข์ความเจ็บปวดที่ตนเองจะได้รับ หรือถูกฝ่ายตรงข้ามลงโทษ สัตยาเคราะห์ไม่ใช่การใช้กำลังทางกาย นักสู้สัตยาเคราะห์ไม่มีวันทำให้ฝ่ายตรงข้ามเจ็บปวดไม่ว่าทางการหรือทางจิตใจผู้ใช้สัตยาเคราะห์ในการต่อสู้ไม่มีความคิดปองร้ายอยู่ในจิตใจ สัตยาเคราะห์เป็นเรื่องของพลังใจอันบริสุทธิ์ (Chuengsangsatitayaporn, 2017) ในขณะที่ สัตยาเคราะห์คือ พลังที่ต่อต้านความรุนแรง และความอยุติธรรม ความรุนแรงและความอยุติธรรมเป็นความชั่วร้ายร้ายซึ่งเกิดจากการไม่ใส่ความเจริญ ดังนั้นถ้าเราต่อต้านสิ่งชั่วร้ายด้วยสิ่งชั่วร้าย ต่อต้านความรุนแรงด้วยความรุนแรง และต่อต้านความโกรธด้วยความโกรธ เท่ากับเราเติมเชื้อเพลิงให้กับไฟ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตามหลักอหิงสาเพื่อให้เกิดพลังที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการต่อต้านสิ่งชั่วร้ายสิ่งนั้นก็คือ สัตยาเคราะห์ (Kumar, 1987) อย่างไรก็ตามผู้เขียนสามารถทำความเข้าใจได้เบื้องต้นว่า สัตยาเคราะห์คืออำนาจของสัจจะซึ่งปรากฏอยู่ในตัวของมนุษย์ ในรูปของพลังจิตใจ และมนุษย์สามารถใช้ สัตยาเคราะห์ได้ต่อเมื่อเขาตระหนักถึงพลังแห่งจิตใจของตน เล็งเห็นคุณค่าของความรักและอหิงสา เมื่อมนุษย์ได้ประมวลพลังแห่งจิตใจและอหิงสาเข้าด้วยกัน เขาจึงรับรู้ในสิทธิและหน้าที่ที่จะมีชีวิตอยู่ในฐานะมนุษย์และต้องต่อต้านความไม่ชอบธรรมที่ตนประสบ

สามารถสรุปได้ว่า “สัตยาเคราะห์” (Satyagraha) หรือ อารยะขัดขืน คือ การต่อสู้บนรากฐานของความจริงหรือสัจจะ มีเป้าหมายที่ต้องการปฏิรูปสังคมที่ไม่ใช่ความรุนแรง แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ต่อสู้ตามแนวทางนี้ จะไม่เคารพซึ่งกฎหมายหากแต่เคารพสิ่งที่เหนือกว่านั้น คือ “ความรู้สึกสำนึกรับผิดชอบ”

3. สาเหตุและแรงจูงใจต่อการเคลื่อนไหวต่อสู้ของมหาวีรบุรุษที่เรียกว่า “มหาตมะ คานธี”

สาเหตุและแรงจูงใจทำให้ มหาตมะ คานธี ลุกขึ้นมาเป็นผู้นำและระดมชาวอินเดียร่วมขบวนการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ต่อผู้ปกครองที่กดขี่ข่มเหงและริดรอนสิทธิ เสรีภาพและภราดรภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับชุมชนจนกระทั่งถึงปัญหาระดับประเทศ ด้วยหลักการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ด้วยการใช้หลักสันติสัจจะ อหิงสาและดื้อแพ่งนี้ โดยมีสาเหตุและแรงจูงใจต่อเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

1. การเคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายจำกัดสิทธิคนผิวดำ : เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ.1869 เมื่อครั้ง มหาตมะคานธี ได้รับการว่าจ้างให้ไปว่าความในประเทศแอฟริกาใต้ในระหว่างที่ท่านอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ ท่านได้มีโอกาสรับรู้ถึงการถูกเหยียดสีผิว การถูกกีดขี่ข่มเหงจากผู้ปกครองผิวขาวประเทศแอฟริกาใต้ที่ทำกับชาวอินเดียจำนวนมากที่ใช้แรงงานในแอฟริกาใต้ เมื่อ มหาตมะ คานธี เห็นถึงความไม่เป็นธรรม ท่านจึงได้หาทางช่วยเหลือพี่น้องชาวอินเดีย โดยที่ท่านได้เริ่มชักชวนชาวอินเดียที่อยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ให้เข้าร่วมต่อต้านความไม่เป็นธรรม โดยใช้หลักสัตยาเคราะห์ต่อต้านกรณีการออกกฎหมายจำกัดสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นเจ้าของที่ดิน และการเดินทางไปในที่ต่างๆ โดยอิสระ ซึ่งกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมเหล่านี้มหาตมะ คานธีได้เรียกว่ากฎหมายต่อต้านคนผิวดำ (Nicholson, 1997) มหาตมะ คานธีเริ่มต่อต้านกฎหมายคนผิวดำในปี ค.ศ. 1907 ซึ่งตัวกฎหมายระบุให้ชาวอินเดียทุกคน ต้องลงทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อขอใบรับรอง คนที่ไม่มีใบรับรองจะต้องถูกปรับจำคุกหรือถูกขับไล่ออกนอกประเทศ เหตุการณ์นี้ มหาตมะ คานธีจึงได้เริ่มใช้สัตยาเคราะห์หรือพลังแห่งสัจจะความจริง โดยที่ มหาตมะ คานธีได้เริ่มสอนให้ผู้เข้าร่วมขบวนการต่อต้านกฎหมายคนผิวดำให้เข้าใจถึงหลักสัตยาเคราะห์ด้วยการยอมรับความทุกข์ทรมานที่จะเกิดขึ้น สัตยาเคราะห์เป็นการต่อต้านเงียบ ไม่มีการใช้กำลังโต้ตอบ แม้ว่าจะถูกทำร้ายหรือถูกจับกุม หลักสำคัญของผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์คือ จะต้องมีความอดทนและทำให้ฝ่ายตรงข้ามสงสารเกิดความใจอ่อนที่สุด เหตุการณ์การต่อต้านกฎหมายคนผิวดำ ส่งผลให้มหาตมะ คานธีและผู้ร่วมขบวนการเป็นจำนวนมากถูกจับกุมหลายครั้ง ท่านและผู้ร่วมขบวนการไม่ได้โต้ตอบและยอมให้จับกุมโดยดี แต่ท่านและผู้ร่วมขบวนการไม่ยอมลงทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือ ดังนั้นท่านจึงได้ถูกจำคุกเป็นเวลา 1 เดือน หลังจากการถูกปล่อยตัวมหาตมะ คานธีและผู้ร่วมขบวนการได้แสดงการดื้อแพ่งต่อรัฐบาลแอฟริกาใต้ด้วยการเดินขบวนประท้วง โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายในที่สุด

คานธีและผู้ร่วมขบวนการก็ถูกจับกุมและลงโทษหลายครั้งหลายครา เหตุการณ์ต่อต้านกฎหมายคนผิวดำ ได้ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งผู้คนผิวดำในประเทศแอฟริกาใต้ได้ร่วมเจรจากับมหาตมะ คานธี จึงสามารถตกลงกันได้ จากการเจรจาคือกฎหมายคนผิวดำได้ถูกยกเลิกไป (Prasirtlarp, 2001)

2. การเคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายเกลือ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1930 เมื่ออาณานิคมของอังกฤษ มีการออกกฎหมายว่าคนอินเดียห้ามผลิตเกลือเอง ต้องให้ชาวอังกฤษผลิตและจำหน่ายให้เท่านั้น แสดงให้เห็นความอยุติธรรมของรัฐบาลที่เรียกเก็บภาษีเกลือ ซึ่งเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มาและประชาชนสามารถทำกินเองได้ แต่รัฐบาลกลับออกกฎหมายจำกัดการทำเกลือ และให้ประชาชนซื้อเกลือเพื่ออุปโภค บริโภคจากรัฐบาล การกระทำของรัฐบาลในครั้งนี้เป็น การเอาไรต์เอาเปรียบประชาชน และถือเป็นการละเมิดเสรีภาพในการทำเกลือเพื่ออุปโภคบริโภคของประชาชน กรณีการต่อต้านกฎหมายเกลือชี้ให้เห็นว่า การต่อสู้ด้วยหลักและวิธีการสัตยาเคราะห์คือ การเดินทางไกลต่อต้านการเก็บภาษีเกลือด้วยเท้าเปล่า พร้อมกับ การถือแฟงโดยการฝ่าฝืนผลิตเกลือ พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการต่อสู้ด้วยสันติวิธีเพราะไม่เป็นการใช้ความรุนแรง ไม่ใช่อาวุธ ไม่มีการทำร้าย และสุดท้ายมีการเจรจาท้ายข้อยุติ

3. การเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลแห่งรัฐบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนา ในตำบลบาร์โดลีในกรณีนี้ถือว่ารัฐบาลขาดความยุติธรรมในการปกครอง กล่าวคือการเรียกเก็บภาษีเพิ่มของรัฐบาล ไม่ได้ทำการศึกษาข้อมูลอย่างถูกต้อง ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและแสดงให้เห็นถึงการทำงานของรัฐบาลที่ขาดความรับผิดชอบ กรณีการคัดค้านรัฐบาลบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนาในตำบลบาร์โดลีชี้ให้เห็นว่า ประชาชนได้ใช้วิธีการสัตยาเคราะห์คือ การไม่ยอมจ่ายภาษี พร้อมกับยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดสิ่งของ ในกรณีนี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนถือแฟงที่จะไม่จ่ายภาษีแต่หากยอมให้เจ้าหน้าที่มายึดสิ่งของ สุดท้ายเจ้าหน้าที่และรัฐบาลจึงยอมรับฟังเสียงจากประชาชนและตกลงหาข้อสรุป โดยการยกเลิกการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม เหตุการณ์ในครั้งนี้จึงเป็นไปแบบปราศจากความรุนแรง

4. การเคลื่อนไหวต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ กรณีการต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ ในกรณีนี้วิธีการของสัตยาเคราะห์คือ การยืนอย่างสงบบริเวณหน้าโบสถ์ศักดิ์สิทธิ์เป็นเวลานาน ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องใช้ความอดทนต่อการดูหมิ่น การทุบตี และการทำร้ายจากฝ่ายตรงข้าม แต่สุดท้ายฝ่ายตรงข้ามเกิดความสงสารเห็นใจในความพยายาม ความอดทนของผู้ปฏิบัติตามสัตยาเคราะห์จึงตกลงอนุญาตให้ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์สามารถใช้ทางเส้นได้และผลจากการปฏิบัติสัตยาเคราะห์ครั้งนี้ ยังส่งผลให้การต่อต้านระบบวรรณะในอินเดียมีความเข้มแข็งมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวการเรียกร้องการต่อสู้แนวทางสัตยาเคราะห์นั้น เป็นการต่อสู้ที่มีพลังอำนาจสูงสุด เป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธ ความกลัว ความโกรธ ความโลภ และความหลงอันเป็นกิเลส เป็นการต่อสู้ของปราชญ์ บัณฑิต ผู้รู้โดยแท้ เพื่อหาความยุติธรรมและความถูกต้อง

4. รูปแบบและวิธีการการการต่อสู้ร้องเรียกตามหลักสัตยาเคราะห์

การต่อสู้แบบ “สัตยาเคราะห์” หรือที่เรียกกันว่าต่อสู้ “ดื้อแพ่ง” เป็นการต่อต้านอำนาจรัฐ โดยใช้ปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรงรูปแบบของสัตยาเคราะห์คือ การหยุดงาน การอดอาหาร การปิดร้านค้าสำนักงาน การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบัน การดื้อแพ่ง รูปแบบทั้งหมดนี้จะสมบูรณ์ได้ต้องยึดมั่นในสัตย์ ซึ่งคำนึงถึงศีลธรรมของปัจเจกกับบุคคลกับความยุติในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม

การหยุดงาน (strike) : การไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ที่ทำให้เกิดความผิด มหาตมะ คานธี ได้วางหลักการ 3 ข้อ สำหรับเป็นแนวทางแก่ผู้นำที่ประท้วง คือ การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าปราศจากความทุกข์ยากอย่างแท้จริง การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีเงินอุดหนุนของตนเอง และการประท้วงของพลเมืองจะไม่นำมาซึ่งความรุนแรง

การอดอาหาร (Fasting) : เป็นการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ มหาตมะ คานธี กล่าวว่า การอดอาหารส่วนใหญ่เป็นแค่ “การประท้วง” (Hunger Strike) ที่กระทำโดยไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าและขาดการใคร่ครวญอย่างเพียงพอ มหาตมะ คานธีเชื่อมั่นว่าการอดอาหารเป็นอาวุธที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดของสัตยาเคราะห์ แต่ท่านก็ตระหนักถึงว่าการอดอาหารเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง มหาตมะ คานธี กล่าวถึงการอดอาหารว่า “ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ควรใช้วิธีนี้เป็นวิธีการสุดท้าย เมื่อวิถีทางแก้ไขทางอื่นไม่ได้ผลแล้ว คนที่ไม่มีความแข็งแรงภายนอกไม่ควรปฏิบัติ การอดอาหารแบบไร้สาระจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอันตราย” (Gandhi, 1947)

การปิดร้านค้าสำนักงาน (Hatal) : การปิดร้านค้า สำนักงาน ประท้วงรัฐบาลการประท้วงในลักษณะนี้เป็นการประท้วงที่อาศัยความร่วมมือร่วมใจของประเทศที่รวมตัวกันหยุดงาน เมื่อเกิดการหยุดงานขึ้นรัฐบาลก็ไม่สามารถทำการติดต่อค้าขายกับประเทศอื่นได้ การทำงานของรัฐบาลเกิดการหยุดชะงัก ตัวอย่างเช่น การปิดสนามบิน คนขายตั๋วไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ ผู้ที่จะมาติดต่อกับรัฐบาลไม่สามารถที่จะเดินทางมาได้ ทำให้เศรษฐกิจเกิดการขาดสภาพคล่อง รัฐบาลก็เสียหาย ทำให้ไม่มีใครอยากจะทำลงทุน โดยทั่วไปการประท้วงแบบฮตาลนี้จะกระทำในวันเดียวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ แต่การประท้วงอาจจะยืดเยื้อต่อไปอีกหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ ฮตาลเป็นการประท้วงอย่างเรียบง่าย ต่างจากการประท้วงระดับชาติตรงที่ไม่มีการใช้ความรุนแรงและไม่ได้มุ่งผลประโยชน์ทางการเมือง การประท้วงรูปแบบนี้เป็นประท้วงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอินเดียเป็นอย่างมาก การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบันหรือการบอยคอต (Boycott)

เช่น การหยุดไม่ไปโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำการของรัฐบาล ทุกคนต้องร่วมใจที่จะไม่ไปทำงาน การไม่ให้ความร่วมมือยังรวมถึงการปฏิเสธในการใช้สินค้าต่างประเทศ การไม่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้เป็นการกระทำที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยตรง การบอยคอต สินค้าจากต่างประเทศเป็นความคิดของมหาตมะ คานธี ที่สนับสนุนให้ประเทศอินเดีย แต่งกายแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยสวมใส่ผ้าขาว เพื่อบรรเทาความยากจนของคนในอินเดียและความเป็นไทในที่สุด

การดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) : เป็นวิธีการต่อสู้ที่ใช้ต่อต้านความไม่เป็นธรรม การดื้อแพ่งเป็นการเรียกร้องสิทธิโดยยอมรับความทุกข์ทรมานด้วยตนเอง การต่อสู้โดยการดื้อแพ่งต้องเป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธและความรุนแรง ผู้ที่จะทำการดื้อแพ่งต้องมีความจริงจัง จริงใจต่อหลักการ มีระเบียบวินัยไม่ทำทนาย และไม่มี ความอาฆาตพยาบาทเข้ามาเป็นแรงกระตุ้น การดื้อแพ่งถือเป็นการจงใจฝ่าฝืนโดยตรง และไม่ยอมรับกฎหมายทุกฉบับที่ไม่ชอบด้วยศีลธรรม การดื้อแพ่งรวมถึงการไม่ยอมจำนาศาษา ผู้ที่ดื้อแพ่งจะไม่ใช้กำลังและไม่ตอบโต้ด้วยการใช้กำลัง แต่เขาจะยินยอมที่จะติดคุกและยอมรับโทษ การต่อสู้ของสัตยาเคราะห์แบบดื้อแพ่งนี้เป็นการประท้วงอย่างโจ่งแจ้ง และให้รัฐผู้ซึ่งถึงความต้องการ การดื้อแพ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความปวดร้าวในใจอย่างเข้มแข็ง ไม่มีใครสามารถที่จะบอกได้ว่า การดื้อแพ่งควรจะปฏิบัติเมื่อใดที่ไหนกับบุคคลหรือหน่วยงานใด ไม่มีกฎหมายใดที่จะบ่งชี้ได้ว่าข้อใดก่อให้เกิดอสังคยประสพการณ์ของเราเท่านั้นที่จะสามารถชี้ให้เราเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง มหาตมะ คานธีได้กล่าวถึง การดื้อแพ่งว่า “การดื้อแพ่งเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของคนเรา มนุษย์จะหมดความเป็นคน หากดื้อแพ่งไม่ได้ การดื้อแพ่งไม่ก่อให้เกิดอนาธิปไตย การดื้ออาญาก่อให้เกิดอนาธิปไตย” (Gandhi, 1996)

การเคลื่อนไหวดื้อแพ่งโดยใช้วิธีการของ “สัตยาเคราะห์” เป็นอาวุธทางการเมือง สัตยาเคราะห์คืออาวุธแห่งสัจจะและความรัก ความเคลื่อนไหวที่เรียกว่า “สัตยาเคราะห์” เป็นการทดลองความจริงทางการเมืองที่ยิ่งใหญ่และทรงพลังที่สุดของมหาตมะ คานธี ด้วยขบวนการหลักสัตยาเคราะห์จะยึดมั่นอยู่แต่ในหลักแห่ง “อหิงสธรรม” จะอุทิศตนและทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความถูกต้องและความยุติธรรม

จากวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มหาตมะ คานธี ปฏิเสธการต่อสู้แบบความรุนแรง แต่การต่อสู้ด้วยรากฐานทางศีลธรรม ประกอบด้วยสิ่งที่ถูกต้อง เพราะท่านเชื่อว่าความถูกต้อง และข้อเรียกร้องเอกภาพกับความประพฤติเนื่องมาจากความรุนแรงไม่ได้เปลี่ยนแปลงการรับรู้ที่เป็นจริงของฝ่ายตรงข้าม การต่อสู้เพื่อสังคมที่ขอธรรมจึงไม่อาจทำได้ด้วยวิธีที่ไม่ชอบธรรม “การปฏิวัติโดยไม่ใช้ความรุนแรงไม่ใช่แผนการยึดอำนาจ หากแต่เป็นแผนการเปลี่ยนความสัมพันธ์ที่จบลงด้วยการถ่ายโอนอำนาจอย่างสันติ” นี่คือรูปแบบและวิธีการการต่อสู้ร้องเรียกตามหลักสัตยาเคราะห์

5. หลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์

ด้วยเหตุผลที่สัตยาเคราะห์ เป็นการปฏิบัติที่ไร้ความรุนแรงและมีเป้าหมายคือ ความเปลี่ยนแปลง มหาตมะ คานธี จึงมีหลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์ ดังนี้

หลักปฏิบัติสัตยาเคราะห์

สัตยาเคราะห์ คือ พลังที่ต่อต้านความรุนแรง และความอยุติธรรม เป็นความชั่วร้ายซึ่งเกิดจากการไม่ใส่ “ความจริง” ดังนั้น ถ้าเราต่อต้านสิ่งชั่วร้ายด้วยสิ่งชั่วร้าย ต่อต้านความรุนแรงด้วยความรุนแรง และต่อต้านความโกรธด้วยความโกรธ เท่ากับเราเติมเชื้อเพลิงให้กับไฟ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติหลักสัตยาเคราะห์เพื่อให้เกิดพลังที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการต่อต้านสิ่งชั่วร้าย สิ่งนั้นก็คือ “สัตยาเคราะห์” (Kumar, 1987) ด้วยเหตุผลหรือหัวใจของสัตยาเคราะห์คือ “การอุทิศชีวิตให้กับสิ่งที่ตนเชื่อว่าถูกต้องและการปฏิบัติที่ไม่ใช้ความรุนแรง ส่วนมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลง” มหาตมะ คานธี จึงมีเงื่อนไขในการปฏิบัติ 4 ประการ (Satanan, 1991) คือ

1. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องไม่มีเกลียดชังฝ่ายตรงข้ามอยู่ในใจ ในข้อนี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความคิดของท่านมหาตมะ คานธี ในแง่ที่ผู้ปฏิบัติต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องปราศจากอคติและความอาฆาต มหาตมะ คานธีถือว่าทุกคนมีความเสมอภาค ไม่ว่าชายหรือหญิง อิสลามหรือฮินดู ทุกคนล้วนเป็นญาติกันทั้งสิ้น มนุษย์ทุกคนควรมีความรัก เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างก็ตาม แต่หากว่าเราสามารถปฏิบัติได้ยอมเป็นสิ่งประเสริฐ เงื่อนไขสัตยาเคราะห์ในข้อนี้จึงมีความสัมพันธ์กับหลักการของอหิงสาทั้งในด้านบวกและด้านลบ

2. การต่อสู้จะต้องเป็นประเด็นที่มีเนื้อหาจริงจังและเป็นเรื่องที่ถูกทำนองคลองธรรม กรณีการต่อสู้ของสัตยาเคราะห์ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น การปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องควบคู่ไปกับศีลธรรม ใส่ใจต่อการปฏิบัติ ประเด็นของการต่อสู้จึงจำเป็นต้องเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระ และเป็นเรื่องที่ดี ถูกต้องสำหรับสังคม หากเป็นเรื่องที่ขาดสาระแก่นสารแล้ว หรือเป็นเรื่องที่ขัดต่อศีลธรรมสังคม สัตยาเคราะห์จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง

3. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องพร้อมที่จะทนทุกข์ทรมานจนถึงที่สุด สัตยาเคราะห์มีความหมายถึง ความเชื่อในสัจธรรม และการสนับสนุนสัจธรรม ผู้ที่เชื่อในหลักธรรมเป็นนักปฏิบัติผู้ยิ่งใหญ่ คือ มหาตมะ คานธีเป็นผู้ที่เคารพในกฎของศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านจึงให้สัตยาเคราะห์ขึ้นอยู่กับหลักการ 2 อย่างคือ 1. สัจธรรมและศรัทธาในสัจธรรม 2. การดำเนินตามสัจธรรมนั้นต้องมีความต่อเนื่องและมั่นคง โดยอาศัยหลักสัตยาเคราะห์และความอดทน ผู้ร่วมอุดมการณ์จึงจะสามารถ

เปลี่ยนแปลงจิตใจของฝ่ายตรงข้ามได้ มหาตมะ คานธี ได้ให้หลักการ 3 ประการต่อการปฏิบัติ สัตยาเคราะห์คือ

1) สัจธรรม (Truth) สัจธรรมเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สัจธรรมคือพระเจ้า การกระทำทุกอย่างทางสังคมควรอยู่ในสัจธรรม ทุกคนต้องพยายามที่จะดำเนินตามสัจธรรมในทุกรูปแบบ สำหรับสัจธรรมยังรวมถึง การไม่มีอคติ ไม่พยาบาท อาฆาต ริษยาต่อบุคคลอื่น แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้ให้ความสำคัญต่อความรัก เพราะท่านเชื่อในความรักว่าเป็นวิธีการที่แน่นอนที่สุด สำหรับการบรรลุสัจธรรม

2) อหิงสธรรม (Ahimsa) หรือ (Non-Violence) อหิงสธรรมเป็นธรรมะที่แสดงออกถึงความรักต่อทุกๆ คน แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม อหิงสธรรมต้องไม่มีการทำร้ายทั้งกาย วาจา และจิตใจ มหาตมะ คานธี เชื่อว่าอหิงสธรรมนี้เป็นการกระทำที่ดี รวมเอาทั้งความรัก ความเมตตา เห็นอกเห็นใจต่อทุกคน ซึ่งความรักจะเป็นหนทางที่จะนำพาเราสู่ศีลธรรมและพระเจ้าในที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าสัจธรรม คือ จุดหมายปลายทาง ส่วนความรักคือ หนทางที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น ดังนั้น การบรรลุถึงสัจธรรมนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่การปฏิบัติอหิงสธรรมเป็นสิ่งที่ยิ่งยากกว่า เพราะอหิงสธรรมเป็นวิถีทางแห่งชาติ และเราจะไม่สามารถบรรลุสัจธรรมหรือสัตยาเคราะห์ได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามหลักอหิงสาธรรมอย่างเคร่งครัด แนวคิดเช่นนี้ของมหาตมะ คานธี เป็นการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (Nonviolence) เพื่อในการผลักดันเพื่อเรียกร้องเอกราชจากประเทศอังกฤษ จนประสบความสำเร็จ โดยใช้การปฏิบัติการที่เรียกว่า “หลักสัตยาเคราะห์” หรือการดื้อแพ่ง (civil disobedience) เป็นเครื่องมือสำคัญจะเห็นได้ว่าอหิงสาเป็นแนวคิดของการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเชิงบวก คือ การให้ความรักต่อมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นมิตรหรือศัตรู การไม่ทำร้ายศัตรูด้วยอาวุธ

เหตุที่มหาตมะ คานธี ใช้ก็คือ “อหิงสา” (ความไม่เบียดเบียน, ความไม่รุนแรง) เชื่อว่าในส่วนที่ลึกที่สุดนั้นมนุษย์มีคุณธรรมและความจริงซ่อนอยู่ในตัว ท่านอธิบายว่าเราอาจจะเคยได้ยินคนที่ปฏิเสธพระเจ้า (God) แต่เราจะไม่ได้ยินคนที่ปฏิเสธความจริง (Truth) แม้แต่บุคคลที่เลวที่สุดหรือโง่งที่สุดก็ยังมีความจริงบางอย่างอยู่ในตัวของเขา เราทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งแห่งความจริงสากลของธรรมชาติทั้งหมด

กฎของการต่อสู้แบบอหิงสา คือ จิตใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความรักและความเมตตาเพื่อนมนุษย์ ไม่มีความเกลียดชัง ความโกรธ ความแค้นอาฆาต คู่ต่อสู้หรือศัตรูของนักต่อสู้หิงสาทั้งหลายคือ ความไม่ถูกต้อง ความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ มิใช่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองอย่างเด็ดขาด ซึ่งโดยปกติทางการเมืองและทางสังคมจะเป็นระบอบการปกครอง ระบบสังคม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มิใช่รัฐบาล คณะรัฐมนตรี ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน

3) ตบะธรรม (Self-Torture) มหาตมะ คานธี กล่าวว่า หนทางแห่งความรักนั้นเต็มไปด้วย ขวากหนามและความลำบาก สัตยาเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับความรัก ความรักนี้รวมถึงการเสียสละและความ พร้อมในการเผชิญกับความลำบากเพื่อการบรรลุถึงสัจธรรม ผู้ที่ต้องการบรรลุถึงสัจธรรมจะต้องพร้อม เมื่อเผชิญกับความยากลำบาก คือ การทรมานตัวเอง ผู้ที่จะปฏิบัติเช่นนี้ได้ต้องเป็นคนกล้า เข้มแข็ง อดทน คนซึ่งขาดไม่อาจจะเป็นผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ ดังนั้น ตบะธรรมจึง หมายถึง ความอดทน อดกลั้น และพร้อมที่จะประสบกับความทุกข์ทรมานที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น สัตยาเคราะห์มิได้เป็นเพียง หนทางที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเท่านั้น แต่สัตยาเคราะห์ต้องมีส่วนที่ทำให้ชีวิตทาง เศรษฐกิจ การเมือง มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ต้องมีความรัก ความ อดทน มีการเสียสละ พร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ยาก สัตยาเคราะห์ต้องเคร่งครัดต่อธรรมะทั้ง 3 หลักการนี้

4) การสวดภาวนาเป็นปัจจัยที่สูงส่งสำหรับสัตยาเคราะห์เพราะศรัทธาในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ สิ่งที่สำคัญต่อสัตยาเคราะห์ สำหรับมหาตมะ คานธี ให้ความสำคัญต่อพระเจ้าเป็นอย่างมาก ความคิด การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างของท่านมาจากการศรัทธาในพระเจ้า มหาตมะ คานธี เชื่อว่าผู้ที่เชื่อมั่นพระเจ้า ย่อมกระทำแต่ความดี

จากวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักปฏิบัติและเงื่อนไขรูปแบบการต่อสู้ตามหลัก สัตยาเคราะห์ เป็นการต่อสู้แบบไม่เบียดเบียน อหิงสา ไม่ทำร้ายผู้อื่น เป็นการต่อสู้อันตั้งอยู่บนพื้นฐาน แห่งความรัก และความเมตตาในเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลกทั้งปวง อหิงสาในขั้นสูงสุดนั้นเกิดจากจิตใจที่ ตัวเราสามารถจัดความโกรธ ความกลัว และความหลง ยึดและเข้าถึงธรรมะเป็นที่พึ่ง เป็นทางแห่งการ ไม่มีเบียดเบียนซึ่งกันและกันสร้างความรักความเมตตาต่อกัน

6. เงื่อนไขและรูปแบบการต่อสู้ตามหลักสัตยาเคราะห์

1. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะจัดเป็นขบวนการต่อต้านหรือต่อแย้งกับอำนาจรัฐ ต้องเป็นไปโดย สันติ ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะเข้าร่วมการต่อสู้โดยไม่ใช้กำลัง และจะต้องพร้อมที่จะยอมรับความทุกข์ ทรมานอนจะเกิดขึ้นแก่ตน หากเขาไม่พร้อมที่จะรับเงื่อนไขดังกล่าว การสัตยาเคราะห์ก็เป็นอันกระทำ ไม่ได้ (Gandhi, 1986) รูปแบบการต่อสู้นี้จึงอาศัยพื้นฐานของอหิงสาโดยแท้ เพราะมีแต่ผู้มีใจบริสุทธิ์ และมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์เท่านั้น ที่จะยอมรับความทุกข์ทรมานในการต่อสู้ แทนที่จะทำร้ายต่อฝ่าย ตรงกันข้าม

2. สัตยาเคราะห์ไม่ใช่เพียงการต่อสู้ทางการเมือง นักสัตยาเคราะห์ทุกคนต้องตระหนักว่า ในขณะที่เขากระทำสงครามกับศัตรูที่อยู่ภายนอกตัวของเขา เขากำลังทำสงครามภายในจิตใจของเขาเอง ด้วย เนื่องจากมนุษย์ทุกคนควรพยายามที่จะพ้นจากภาวะแห่งอารมณ์และตัณหา และเจตนาธรรมณ์ที่

อ่อนแอ แม้ว่าเขาจะไม่สามารถกำจัดการกักขังได้หมดก็ตาม ดังนั้นระหว่างที่เขาดำเนินการต่อสู้ทางการเมือง ภาวะแห่งอารมณ์ที่ท้อถอยหมดหวังหรือแม้ความเกลียดชังอาจเกิดขึ้นได้เสมอและมนุษย์ต้องเอาชนะให้ได้ มิฉะนั้นแล้วเขาจะไม่เติบโตในความรักและอิสรภาพเลย

3. นักสัตยาเคราะห์ที่ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ในแง่นี้ไม่ว่าความอยุติธรรมเกิดขึ้นที่ไหน ๆ ในโลก นักสัตยาเคราะห์ก็ควรตระหนักว่าเขาน่าจะมีบทบาทต่อการกำจัดความอยุติธรรมนั้นได้บ้าง พรหมแดนของรัฐและประเทศนั้นพระเจ้า มิได้เป็นผู้กำหนดขึ้นเลย มนุษย์เองต่างหากที่กำหนดขึ้น ทำให้รู้สึกไปเองว่าความทุกข์ยากเดือดร้อนของชาติอื่นไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรา

รูปแบบการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ การไม่เชื่อฟังต่อรัฐ (civil Disobedience) และการถอนความร่วมมือ (Non-cooperation) รูปแบบทั้งสองนี้แสดงออกถึงความไม่สัตยาเคราะห์มากกว่า การดื้อแพ่ง (passive Resistance) ซึ่งมหาตมะ คานธีเคยปฏิบัติที่อาฟริกาใต้การดื้อแพ่งเป็นรูปแบบการต่อสู้ที่ยืนยันเจตนารมณ์และการกระทำที่ค้ำประกันแม้ว่าจะไม่ใช้ความรุนแรงกระทำต่อฝ่ายตรงข้ามโดยตรงก็ตาม ดังเหตุการณ์ในการต่อสู้ในอาฟริกาใต้ ระหว่างปี ค.ศ. 1906-1914 เป็นลักษณะของการกระทำที่มองฝ่ายตรงข้ามเป็นศัตรู ซึ่งผู้ปฏิบัติการดื้อแพ่งอาจเกิดความคิดที่มุ่งร้ายต่อฝ่ายรัฐ อันอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงได้ในที่สุด เมื่อเกิดการขู่หรือการรบกวนกำลังก่อนจากฝ่ายรัฐบาล ภายหลังมหาตมะ คานธีหลีกเลี่ยงการดื้อแพ่ง แต่จะไปใช้วิธีการไม่เชื่อฟังและถอนความร่วมมือมากกว่า ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรักที่มีต่อผู้กระทำผิด เพื่อชี้ทางออกให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องด้วย วิธีการไม่เชื่อฟังเป็นส่วนหนึ่งของการถอนความร่วมมือ และจุดหมายของการถอนความร่วมมือคือการบีบบังคับรัฐให้ตกอยู่ในภาวะลำบาก เพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงฝ่ายตรงข้าม ยอมให้เสรีภาพแก่ฝ่ายตรงข้าม เหมือนที่เราเรียกร้องและต่อสู้เพื่อตัวเราเอง ด้วยเหตุนี้การต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ใน 2 แบบนี้จึงเป็นเคลื่อนไหวแห่งการทำตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการด้านศีลธรรมและการเมืองภาคประชาชน

น่าสังเกตได้ว่าสัตยาเคราะห์ไม่ใช้การต่อสู้ทางการเมืองที่หวังผล หรือเป้าหมายทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นการต่อสู้ที่สร้างปรากฏการณ์สองด้านขึ้นพร้อมกัน นั่นคือขณะที่การต่อสู้ดำเนินไป พัฒนาการทางศีลธรรมของปัจเจกชนและผู้เข้าร่วมการต่อสู้ก็เติบโตขึ้นด้วย การถอนความร่วมมือรวมถึงการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้วย การไม่ให้ความร่วมมือต่อรัฐที่แสดงออกซึ่งความไม่ยุติธรรมย่อมมีผลให้รัฐต้องทบทวนบทบาทและการกระทำของตนเองใหม่

สรุป

จากเนื้อหาทั้งหมดนั้น ทำให้เห็นว่ามหาตมะ คานธีได้กลายเป็นผู้นำหรือผู้นำทางจิตวิญญาณในการต่อสู้กับความอยุติธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศแอฟริกาใต้และอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับชุมชนจนกระทั่งถึงปัญหาระดับประเทศ ดังเช่น การต่อต้านกฎหมายเกลือซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ กรณีการคัดค้านรัฐบาลแห่งรัฐบอมเบย์ในการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมกับชาวนาในตำบลบาร์โดลีและกรณีการต่อต้านระบบวรรณะในรัฐทรวานคอร์ซึ่งเป็นปัญหาระดับชุมชน ฯลฯ ทำให้ท่านถูกจับกุมหลายครั้งในฐานะผู้นำซึ่งก่อความไม่สงบช่วงปี ค.ศ. 1922 ถูกจับกุมในข้อหาเป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช ศาสนามีคำสั่งให้มหาตมะ คานธีต้องถูกจำคุกเป็นเวลา 6 ปี แต่เนื่องจากมหาตมะ คานธี ปัญหาด้านสุขภาพจึงได้รับการปล่อยตัวในปี ค.ศ. 1924 หลังจากได้รับการปล่อยตัวมหาตมะ คานธี จึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศอินเดีย โดยพยายามแก้ปัญหาการถือชั้นวรรณะ ปัญหาระหว่างฮินดู-มุสลิม ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งการปัญหาการกอบกู้เอกราชในปี ค.ศ. 1947 อังกฤษได้มอบเอกราชให้กับอินเดียภายใต้การเป็นผู้นำในการกอบกู้เอกราชจากท่านมหาตมะ คานธี

ตลอดชีวิตของ มหาตมะ คานธี ท่านได้เคยละทิ้งสัจยาเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาที่อยุติธรรม แม้บางครั้งการแก้ไขปัญหาก็จะประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จท่านก็ไม่ได้ละความพยายาม และแนวทางความคิดสัจยาเคราะห์ของท่านมีอิทธิพลต่อนักต่อสู้รุ่นหลังในการพยายามแก้ไขปัญหาย่างสันติวิธี เช่น มาร์ติน ลูเธอร์ คิง ซึ่งคนเหล่านี้ได้นำหลักสัจยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี มาปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิของชนผิวดำในสหรัฐอเมริกา

มหาตมะ คานธี ใช้หลักสัจยาเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การต่อสู้แบบโดยสันติวิธีจึงถูกนำมาใช้ในทางการเมือง เช่น การหยุดงาน การไม่ให้ความร่วมมือ การอดอาหารและการถือแผ่ง วิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการต่อสู้ที่ปราศจากความรุนแรง ลักษณะของวิธีการต่อสู้แบบสันติวิธีเช่นนี้ เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการกระทำของฝ่ายตรงข้ามให้สำนึกผิด และยอมใจอ่อน มหาตมะ คานธีให้ความสำคัญทั้งกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ตามหลักสัจยาเคราะห์ในการต่อสู้ทางการเมืองของท่านได้นำหลักเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้ ประชาชนที่ศรัทธาในตัวท่านจึงได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามหลักสัจยาเคราะห์ ทำให้กลยุทธ์ของท่านมีการแพร่กระจายเป็นที่รู้จักและได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น หลักสัจยาเคราะห์เป็นวิธีการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์เรื่องมหาตมะ คานธี : การเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบ สัตยาเคราะห์นั้น ผู้ศึกษามีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อวงวิชาการหรือ สามารถต่อยอดสำหรับผู้ที่สนใจในมิติการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ ซึ่งเป็นวิธีการต่อสู้ ทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและปราศจากความรุนแรง ดังนั้น สัตยาเคราะห์เป็นทางเลือกใหม่สำหรับการ ใช้แก้ไขปัญหาความรุนแรงในกรณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องใหญ่ แนวความคิดของ มหาตมะ คานธี เป็นเรียกร้องด้วยความเมตตาให้มีความกรุณา รักใคร่แม้กระทั่งศัตรูให้เกิดความ ประองตอง และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในทุกสังคม

References

- Chuengsangsatitayaporn, P. (2017). Mahatma Gandhi: How to Fight. Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition, 36 (2), 173-192.
- Desai, N. (2014). Gandhi Remembrance Mahaburut Ahimsa (Anitra Moser, translator). Bangkok: Mulnithi koml khim thxng.
- Friedrich, Nietzsche. (n.d.). (2021). The perspectives of Nietzsche: Will to power. Translated by Water Kaufmann. Retrieved February 10, 2021. from <http://www.theperspectivesofnietzsche.com/nietzsche/nwill.html>.
- Gandhi, M.K. (1947). India of My Dreams. Ahmedabad : Navajivan Publishing House.
- _____. (1986). My Biography by Mahatma Gandhi: Kruna, Kusulasai. Translated from Hindi. : Bangkok : Aksorn Charoenthat.
- _____. (1995). I test the truth Autobiography of Mahatma Gandhi. translate from The Story of My Experiments with Truth. 4th edition, translated by Karuna-Ruangurai Kusulasai. Bangkok: Komolkeemthong Foundation.
- _____. (1996).The whole world is brothers and sisters. 5th edition, translated and compiled by Karuna Ruang-Ai Kusulasai, Bangkok : Mae Kham Phang.
- Jayabhivaddhano, (Phutchu) S. (2020). The Problem-solution Approach of Political Philosophy of Mahatma Gandhi. School of Administrative Studies Academic Journal, 3 (3), 120-142.
- Kumar, B. (1987). Contemporary Indian Philosophy. Delhi : Motital Banarsidass.

- Morton, E. (1988). The woman behind Gandhi. Translated and edited by Preecha Chorpatumma, Ayutthaya : Thantawan.
- Nicholson, M. (1997). Mahatma Gani the great saint (Translated from Mahatma Gandhi, Wattana Wongchat, translator). Bangkok : Dok Ya Publishing.
- Office of the Royal Thai Council. (2011). Dictionary, Royal Institute Edition, 2011. Retrieved February 10, 2021. from <http://www.royin.go.th/dictionary/>.
- Onwimon, S. (2020). Non-Violence Resistance by M.K.Gandhi. Online. Retrieved February 10, 2021. from. <https://www.dailynews.co.th/article/197869>.
- Prasirtlarp, W. (2001). Gandhian Concept on Satyagraha in Peaceful Resolution. Master of Arts Thesis in Philosophy Prince of Songkla University.
- Satanan. C. (1991). Challenge choice: Violence and non-violence. Bangkok : Mulnithi koml khim thxng.

